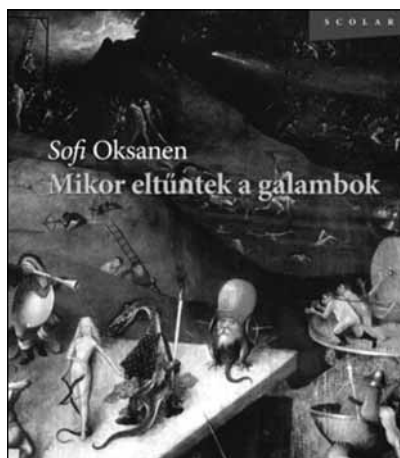

Mikor feltűnnek az egerek

Sofi Oksanen igazi bombaként robbant be az irodalmi köztudatba. A hírnevet a *Tisztogatás* című regénye hozta meg számára 2008-ban, mely a négy kötetre tervezett – a XX. századi észt történelmet témájává emelő – sorozatának második darabja a *Sztálin teheneit* (2003) követően. A tetralógia harmadik kötete, a *Mikor eltűntek a galambok*, a XXI.

Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválra jelentet meg a Scolar Kiadónál, és ez talán még ütősebb, mint a *Tisztogatás* volt.

A *Mikor eltűntek a galambok* című regény Észtország második világháború alatti és utáni megszállásának időszakát öleli fel, a mű mégsem csupán az észt történelem egy szegmensének tárgyalása. A könyv kézbevételekor az első benyomást jelentő Hieronymus Bosch-kép mellett a fülszöveg kelti fel az olvasó figyelmét: „A történelmet, a politikát, a magántörténelmet és a fikciót egybeolvasztó, mesterien felépített regény több szálon futó cselekménye több idősíkon játszódik: hol a németek megszállta Észtország adja meg a hátteret a második világháború éveiben, hol ugyanaz az észt vidék, ám szovjet megszállás alatt, a '60-as években, az ügynökök és Janus-arcú besúgók szötte hálók közepette.” Ezt olvasva már a kezdet

Sofi Oksanen, *Mikor eltűntek a galambok*, ford. Bába Laura, Scolar, Budapest, 2014

kezetén felmerül a kérdés, valójában mit is olvasunk: történelmi regényt, egyfajta magántörténelmet vagy egy modern családregegyét, esetleg oknyomozói regényt. A kérdésre az egyik lehetséges válasz: All In One.

A regény szerkezetének remek konstrukciója teszi lehetővé mindezek érvényre jutását. Sofi Oksanen alkotása

alapvetően három főszereplő szólamából és a szereplők által bejárt útból bontakozik ki. A szereplőkkel a negyvenes évek elején, a német megszállás napjaiban találkozunk először. Roland az erdőben bujkálva küzd Észtországért szabadságáért, ennek során naplót is ír a kommunisták bűneiről. Edgar a regény elején Roland mellett részt vesz az ellenállásban, míg rá nem ébred arra, hogy kényelmesebb az aktuális hatalmak hű kutyájának lenni. Elsőként a németek kegyeltjévé válik, meglepetésünkre azonban a hatvanas években már a szovjethatalom mindenre rávehető besúgójaként látjuk viszont. Roland ezzel szemben unokaöccsétől elpártolva, és főként Rosalie rejtélyes halálát követően, még jobban a hatalom ellen fordul. A harmadik főszereplőt, Juuditot pedig Edgarral kötött reménytelen házasságának börtönében ismerjük meg, ő férje rettegve várt visszatérése előtt számtalanszor szakítani próbál addigi életével.

Háromjuk közül a középpontba leginkább Edgar kerül, aki a fülszöveg szerint „mindent elkövet azért, hogy elrejtse életének sötét oldalát és még sötétebb titkait, s megkaparintson magának legalább egy kis szeletet a hatalomból”. Nem elhanyagolható Juudit sem, „akit a házasságának szegye és a reménytelen boldogtalanság köt béklyóba”. A legérdekesebb azonban Roland nézőpontja, hiszen a narráció egyedül az ő szövegében E/1. személyű, szemben a másik két szereplőével, melyeket egy mindentudó elbeszélő hang közvetít.

A regényben még ennél is szembe-tűnőbb az a bravúros megoldás, hogy az elbeszélő a történelmi eseményeket, életutakat és a szereplők bonyolult kapcsolati hálóját a különböző helyszínek és idősíkok (hol a negyvenes, hol a hatvanas évek adják a háttérrel) változtatásával mutatja be, így az apró kis mozaikokat az olvasónak kell helyükre illeszteni. Ezzel az eljárással még hatásosabban és élesebben bontakozik ki a regény központi kérdése, hogy a történelem, a politika, a különböző ideológiák hogyan válnak a mindennapok részévé, miként formálják át az emberi kapcsolatokat, és hogy az önfeladás milyen formát ölt az éppen regnáló hatalom idején.

A regény mondanivalója egyéni és közösségi szinten is komplex. Az egyik legszembe-tűnőbb és legborzasztóbb mégis az, hogy a szereplők mindegyike szinte kivétel nélkül meghasonlik, személyiségük elbizonytalanodik, csupán a kételkedés marad. Az egyéni és közösségi identitás újjáépítési kísérletét és a meghasonlást a regény nagyon aprólékosan ábrázolja, a mindentudó elbeszélő ennek logikai folyamatát nyomon követhetővé teszi, mindemellett a regény helyenként a hiánydramaturgia elvével is él.

A könyvön végighúzódo feszes tempó és virtuóz történetmesélés mellett fontos narratív eljárás a kihagyás. (Például az apró puzzle-darabok összeillesztéséből sem derül ki, hogy Juudit a német szerelme után hogyan és miért kerül vissza férjéhez, Edgarhoz, illetve hogy miért marad már csak a háttérben a hatvanas éveket tárgyaló részekben. Mindezekre csak rövid utalásokból következtethetünk.) A kihagyásos technika legfőbb vonása, hogy a történetmondás folyamán felmerülő űrt az olvasónak kell kitöltenie, a képzeletére és az interpretációjára kell bízni magát, s ezzel a regény még inkább elkerüli a kiszámíthatóságot. A hiánydramaturgia elve mellett azonban még érdekesebb a regényben többféleképpen is megjelenő hitelesítési szándék. Ennek szembe-tűnő példái az intratextusok, a fénykép és a film motívuma, valamint Roland naplója és egy regény a regényben való szerepeltetése.

Edgar Parts ideológiával vastagon átitatott könyve Roland naplójának felhasználásával készült, ami a befogadót arra inti, hogy kritikusan kell bánni a forrásokkal. Ezek alapján az Edgar könyvéből származó idézeteknek a fejezetek előterébe állítása kettős funkciójú, hiszen így a hitelesítés mellett az eredendő fikcionalitás kerül középpontba.

Nem elhanyagolható a szövegben helyenként erősen feltörő líraiság sem, azonban az éppen uralkodó terror hangjai még itt sem hallgatnak el: „Juudit kidugta a kezét, a levegőben gyöngyöztek a mosolyok, mint buborékok a friss limonádében, a kezek hajadonillatú szellőt legyeztek a felszabadítók felé. A tenyerek, mint egy nyári fa levelei, remegve mozogtak, közénk keveredve más kezek a kommunista párt plakátjait tépdesték, a vezéreket ünneplő képeket, felszakadtak a szá-

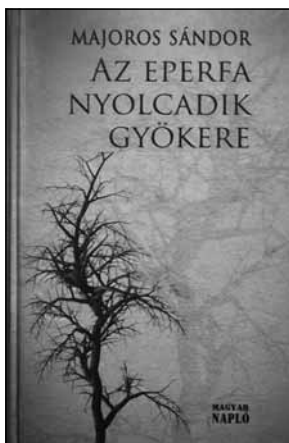
jak, kettéhasadtak a fejek, kitörtek a nyakak, sarkak tapostak a szemekbe és tiporták azokat a földbe, tömködtek dühöngő port a vezérek papírszájába, a papírcafatok konfettiesőként szóródtak szét a levegőben, a mindent beaterítő üvegszilánkok csikorogtak, akár a friss hó. A szél becsapta az ablakot, Juudit felrezzent” (25.). Az említett líraiság felerősíti az elbeszélői hang női jellegét, azonban még ez sem ad elég indokot ahhoz, hogy a regényt egyöntetűen az önéletrajzi regény műfajába kategorizáljuk. Ennél a pontnál elidőzve érdemes szemügyre venni az Edgar könyve kapcsán felmerülő téziseket és kétkedéseket, mint például azt az elvet, hogy a könyvnek érzelmeket kell kiváltania, illetve hogy hatásosabb, ha az iromány a nőkre koncentrál; vagy akár azt a kérdést, hogy hol húzódik meg a szentimentalizmus határa. Ezek a megoldások azért is frappánsak, hiszen mindezek a könyv vagy az írás önreflexiójaként is értelmezhetők.

A több szálon futó cselekményt még a remekül kidolgozott motívumháló is egységgé alakítja. A regény címe azt a várakozást kelti, hogy tanúi leszünk a galambok eltűnésének; a cselekmény előrehaladtával azonban egyre inkább körvonalazódik, hogy a galambok már régen eltűntek, erre utal a címben feltüntetett múlt idő is. Galambok helyett a középpontban a szürke egerek állnak, azok válnak a mindennapok részévé mint a halál egyfajta hírhozóí.

A *Mikor eltűntek a galambok* című regény összességében remek könyv, nem egyszerű és nem egyszeri olvasmány. Izgalmas szöveg, mely az újraolvasás során újabb, korábban még feltáratlan összefüggések felfedezését is ígéri. A Bába Laura remek fordításában olvasott harmadik rész után így érdeklődéssel várjuk a tetralógia utolsó darabját.

Hegedűs Réka

Történelem, ahogyan mi láttuk

Majoros Sándor, *Az eperfa nyolcadik gyökere*, Magyar Napló, Budapest, 2013

Azt mondják, nem történelem, hanem *történelmek* vannak. Lehet ebben némi igazság, hisz mindannyiunknak van tapasztalata az ún. „másik történelemről”, vagyis a kisember egyszerű életének fejezeteiről. Mi választja el ezt a hivatalos állásponttól, s egyáltalán van-e határ közöttük? Épp ez az a kérdés, melyet Majoros Sándor műve feszeget: történelem, politika, egy közösség sorsa fonódik össze a nagyon is valós emberi életekkel a regényben.

Az eperfa nyolcadik gyökere Majoros Sándor korábbi műveihez hasonlóan jellegzetesen bácskai történet, cselekménye Ómoravicán, a szerző szülőfalujában játszódik. Ennek a csöppnyi településnek sajátos mondáiból, történéseiből áll össze az a mozaik, mely végső soron egy tágabb értelemben vett közösség, egész Kelet-Közép-Európa sorsának krónikája lehet. Amint arról a fülszöveg is árulkodik, a mű nem titkoltan csa-

ládregény, annak minden jellegzetességével, a generációváltásokkal, az erős női figurákkal, az apa-fiú harcokkal együtt. Fűszerét azonban a detektívtörténetbe illő nyomozási szálak, a szereplők közötti elfojtásokon alapuló mélylélektani rajzok, vagy épp a néhol kissé direkt filozófiai-teológiai eszmefuttatások adják.

A történet 1938. január 1-jén indul, a főhős nagyapjának, Majoros Ignác uradalmi sofőrnök szerencsétlen kimenetelű autóbalesetével, és ettől a ponttól elrugaszkodva vázolja föl az egész XX. századot, lokális színekben. Megismerkedünk a teljes Majoros famíliával, de a család másik ága, az anyai Csáti-Szabó-rokonság is részletesen bemutatásra kerül. Az egyes, vagy épp egymással végzetesen összefonódó sorsok azok, melyeken keresztül felismerhetjük egy kor hangulatát, a hatalom, a fejlődés eszközeit, ezek hatásait az egyszerű ember szimpla életére. A háború gyötrelme és a kisember hétköznapi gondjai egymás mellett futnak, a nagyvilág eseményei valamilyen közvetett módon mindig beszüremkednek a gondtalannak amúgy sem mondható falusi életbe. A regény az 1969-es holdra szállásig vezeti a történelmet, mely az akkor még rémisztően újszerűnek ható televízió keresztül éri el a közösséget, de az ezt követő események a főhős felnőtt életével együtt már tán nem is fontosak. Sokkal lényegesebb az az első 13 év, illetve az azt előkészítő együttállások, melyek egy fiatal gyerek számára elegendő töprengést okoznak.

Gördülékeny, anekdotázó nyelvezeten folyik a cselekmény, mely ritkán kalandozik el kissé érdektelen családi történetmesélések irányába. A gyermek szemével láttatás, a megismerés, beavatás aktusa az, melytől a legegyszerűbb eseményekre is érzékenyvé válhatunk, s ez az oka annak, hogy egy szimpla történet is fordulatossá, sajátjá alakulhat bennünk. A kisfiú folyamatosan reflektál a körülötte lévő történésekre, figyeli a felnőtteket, kiemelve azok képtelenségét a reflexióra, és elemzi az összefüggéseket, míg ők csak élnek és teszik a dolgukat. A dolog pikantériája, hogy e reflexiót nem kizárólag a jelenben teheti meg; a regény világában, vagyis a kis Majoros Sanyi fejében ugyanis múlt, jelen és jövő szerves egészet alkot, befolyásolják egymást, de nem ám a megszokott ok-okozatiság keretein belül, hanem aktív verbális kommunikáció is zajlik közöttük. Múlt, jelen és jövő összefonódásának így látványos példaként a nagypapa halála előtt unokájával, jövődő utódával társalog, s az árnyvilág természetes kiegészítője megszokott világuknak. Együtt élnek egymás mellett, úgy is mondhatnánk, természetességgel elválaszthatatlanok, mint a borsó meg a héja – legalábbis a gyermeki látásmód szerint.

Ez a kettősség egyébként is fontos szervezőereje a regénynek, számos ellentétet, különbséget fedhetünk fel az értelmezés során. Személyiségükben szögesen ellentétes szereplőkre is bukkanhatunk, főhősünk baráti körében jelen van például a paraszti durvaság mellett (Bódvai Sándor) az egyszerű eleganciát árasztó lelki társ is (Sanci). Annál is inkább, mert a történet előrehaladtával már explicit módon is világossá válik a régi tézis: a világ jó és rossz szűnni nem akaró harca által megy előre, mégis a történet egyetlen valódi felvilágosult figurája, a regénybéli „értelmiségi”, vagyis Károly bácsi az, akivel kapcsolatban megállapítja a narrátor, hogy nem lehet felfedni, jó vagy rossz oldalán állt-e, talán nem is léteznek ezek a kategóriák. Majoros humorral, szeretgető iróniával és személyes hangon fest meg egy alapvetően tragikus kort, benne egy egyszerű világot helyi szinten és egy gyermek értelmi fejlődését.

Az irónia és az élcelődés ellenére a mű alaphangulata mégis inkább a borongás felé hajló, állandó és fontos téma a halál, annak előjelei és kiérdemelt fajtái. Majoros Ignác nagyapa halálának valós okára sosem derül fény, ám az elbeszélő halál közeli élményében mégis megsejt valamit ebből a misztériumból. „Krisztus után már senki nem kap jelet” (8.) – így a mű felütésének tételmondata, mely végig meghatározza a cselekményt. A jelek, vagy azoknak hiánya fontos téma marad, láthatatlanul vezeti a szövevényes szálakat, a történetet azokról, akik vakon élnek a semmibe. A regény a lehetőségeket mustrálja, ha tetszik, Isten erejével húz ujjat. Olyan sodródó életeket látunk, akiknek alig van beleszólásuk sorsuk alakulásába, és gyakran válnak külső erők játékszerivé. Hogy jelentsen ez háborút, égi dörgedelmet, villámlást vagy épp csak egy felsőbb parancsot, majdnem mindegy. A mélyben rejlő fájdalmas kétely hangja ez: ha nagyobb erők játszanak velünk, hová veszett belőlük a tapintat, hol az emberség? Innen pedig már csak egy ugrás az isteni jószágba vetett hit megrendülése, s jelek híján a babonák jeleinek olvasása felé való odafordulás, amint azt Sándor édesanyja teszi rendszeresen.

A regény egyik legfontosabb szimbóluma a víz, mely ebben az esetben azonban nem megtisztít, hanem inkább posványosít. Szinte összes halmazállapotában előfordul, és mindig a tehetetlen külső erővel való harccal jár együtt. A jég-eső, mely a puztán veri az árva családot, vagy az árvíz, mely elhívja a férfiakat szolgálatba, mindig veszélyt jelent, a folyamatosan fenyegető talajvízről nem is beszélve, mely a fejlődésbe vetett hitet ingatja meg a faluban. A fulladásos halál vissza-visszatérő gondolata, majd valósággá válása is ebbe a sorba illeszkedik, csakúgy mint a nagy viharokkal járó villámcsapás, mely épp az eperfát szeli ketté.

A címadó eperfa sokrétű értelmezésnek nyit teret, folyamatos jelenléte végigkíséri a művet, mintegy a család történetével összeforva: igaz, a regény végén már csak üszkös fatörzs marad belőle, ám így is elpusztíthatatlan. Különleges gyökere, a mélyre fúródó nyolcadik, mellyel csak a racionalitást, az értelmiségit megtestesítő Károly bácsi bír el, de ő egyes-egyedül ellátja a baját, elszánt erejének segítségével végül átvágja a gyökeret, melyet egy sereg falubélinek sem sikerült kiiktatnia.

A mű lezárása kimondottan fordulatos és izgalmas, az értelmezést elvontabb síkra segíti, egy belső, intimebb világ felé nyit és elgondolkodtat, miközben ez a regény egészéről nem mondható el: gyakoriak ugyanis az olyan epizódok, melyek egy könnyed vasárnapi ebéd mellett mindannyiunk családjában elhangzanak. Különös világba repít bennünket tehát Majoros Sándor, mely egyrésztől a hurkaszagú disznóvágásokkal igen naturalisztikus, míg másrésztől a tejszerű álmvilág, a kézzelfogható kísértetek örvényébe kalauzol. Bátran megfér e kettő egy gyermek fejében, csakúgy mint a ráció és a babonáság, vagy a békés családi élet és a háború kettőssége. Olvassuk tehát a regényt történelmi kalandként, egy család eposzaként, a felnőtté válás momentumaként vagy filozofikus lélekrajzként, sokszínűsége mindenképp üdítően hat majd reánk. Ugyanis éppen ez az egyenetlenség az, melynek köszönhetően a mű folyamatosan fenntartja érdeklődésünket, szórakoztat és szívbe markol, ellágyít vagy felháborít, de mindenképp mély benyomást tesz az olvasóra.

Nyolcasok a végtelenben

Farkas Balázs, *Nyolcasok*,
Fiatal Írók Szövetsége, Buda-
pest, 2013

Farkas Balázs első regénye, a *Nyolcasok* azoknak fog igazán tetszeni, akik könnyen felismerik az eredeti, száraz humort, és egy-egy jó poénért hajlandóak kiállni a kezdeti unalom próbáit is. Mivel a könyv hemzseg a populáris kultúrára tett utalásoktól, és folyamatosan arra készíti az olvasót, hogy a főhőshöz hasonlóan ő maga is aktívan használja a Google keresőjét, talán nem rugaszkodom el egészen a tárgytól, ha azt állítom, a regény elolvasása előtt érdemes rákeresni a *Napoleon Dynamite* című filmre. Aki ezt a humort értékeli, az Farkas Balázsban sem fog csalódnani. De nem is fogja összetéveszteni az ő különc hangját senki máséval: legyen szó könyvről, filmről, muzsikáról – ez a humor páráját ritkítja.

Igaz ugyan, hogy a három tömbre osztott regény első részében a szerző eléggé szűkmarkúan osztogatja az izgalmakat. Az első hét fejezet egy vidéki könyvtáros többnyire eseménytelen mindennapjait mutatja be azon a végtelenül egyszerű hangon, amely már az első mondatokban világosan érzékelhető: „Könyvtáros vagyok. A hét minden napján. Még vasárnap is. Hétfőn megöltem egy pókot. Véletlenül. Julcsi odajött hozzám. Szerintem szintén véletlenül” (7.).

Egy pók halála, egy nem túl érdekes kollegina vonzalma, fénymásolás, könyvkiadás, raktári munka – körülbelül ennyiből áll a nevét mindvégig elhallgató főszereplő élete. Ezt a langyos állóvizet az időközben felbukkanó mellékfigurák nemigen kavargják fel, noha Julcsinak és Patriknak, a fűvel seftelő gitáros fiúnak később nagyon is fontos szerep jut. Egészen a nyolcadik fejezetig változatlan egykedvűséggel követik egymást a tipikusan kisvárosi környezetben játszódó jelenetek, az első szövegtömb mottója pedig okafogyottan lóg a levegőben. A szerző viszont nem feledkezik el a kitartó olvasókról – könyvtárosunk a depressziós Patrikot biztatva talán egy kicsit minket is folytatásra ösztönöz: „Azért csak ne add fel, kérlek. Ki tudja, mi lesz” (60.).

És a jutalom nem marad el. A nyolcadik fejezet öngyilkossági dilemmája kijelöli a mottóul választott Camus-idézet szerepét, lezárja az első részt, és elindítja a *Nyolcasok* voltaképpeni cselekményét. „Csak egyetlen igazán komoly filozófiai kérdés van: az öngyilkosság” – szól a *Sziszüphosz mítoszából* ismert tézis, amely, bár valóban a *Nyolcasok* egyik alapproblémájára utal, jó érzékkel csak az első, nyolc fejezetet tartalmazó, *Nyolc nappal később* című szövegrész iránymutatója. Magának a regénynek nincs mottója, így a Camus-idézet – üdvözlendő módon – a második és a harmadik harmadban egy lépéssel hátrébb szorul, hogy helyet adjon más, hasonlóan fajsúlyos kérdéseknek is.

A már-már unalomba fúló öngyilkossági terv rozoga lábai alól ugyanis egy ismeretlen nő telefonhívása végképp kihúzza a talajt: a könyvtáros nem ugrik le a tizedik emeletről, a szemközti épületbe azonban belecsapódik egy utasszállí-

tó repülőgép. A főhős mindezek után mosolyogva alszik el, abban a tudatban, hogy élete hátralevő részében még rengetegféle sajtot kipróbálhat.

A *Nyolcasok* nagy fordulatai hasonlóan abszurd jelenetekbe ágyazódnak be, amelyek megsokszorozzák a „ki tudja, mi lesz” éltető erejét. Farkas Balázs könyve a főhős számos bizonytalansága ellenére is határozottan állást foglal az öngyilkosság kérdésében: egyetlen járható útként a minden áron való életigenlést jelöli ki. Az első fejezet ön- és világértelmező törekvései nem csitulnak el, de más platformra helyeződnek át. A *nyolcadik napon* és a *Nyolcórák* című részekben ugyanis különös jelentőséget kap minden, amiért érdemes élni. A *Nyolcasok* egyik legfontosabb jellemzője ezáltal az életigenlés lesz: a regény tanúsága szerint élni jó – a szerelem, a barátság, a hivatás és a család éppúgy értelmet adhat az életnek, éppúgy széppé varázsolhatja, mint a finom sajtok vagy egy egyszerű hatlapos sütemény. S ennek az életigenlésnek egy kissé karikírozott, összességében azonban mégiscsak központi jelensége a nyolcas szám gyakori, mitikus szerepeltetése.

A nyolcas a regény szerkezetében is hangsúlyosan megjelenik, ennél azonban fontosabb a főszereplő abbéli meggyőződése, hogy a végtelenséget, a napok múlását, a matematikai bizonyosságokat, a magánélet egyszerű tényeit, a vallási misztikumot jelző szám az ő egyensúlyát is biztosítja. A nyolcasért így legalább annyira érdemes élni, mint a sajtért, és a nyolcas ugyanolyan örök igazság, mint az, hogy a gyermekek továbbviszik az apák örökségét. Ez is az életigenlés egy eszköze, oka és megjelenési formája, ez teszi a főhőst kreatívá és kiegyensúlyozottá. És ez is csak egy véletlen.

Mint két barát első találkozása, mint egy szerelem megszületése vagy egy ötös találat a lottón. Vagy az a nyolcnapos lista, amelyet a könyvtáros változó lelkesedéssel, de végigcsinál, s amely végül valóban megváltoztatja az életét. Függetlenül attól, hogy a véletlen, a szerencse vagy a sors alakította úgy a dolgokat, hogy a főhős a nyolcadik napon megnyerje a főnyereményt, Patrik programja mindenképpen a *Nyolcasok* szerkezetének legjobb, legkreatívabb szervezőeleme.

Farkas Balázsnak ehhez jó érzéke van: regényének szerkezete szinte kifogástalan, aprólékosan összeállított gépezet, amely azonban csak az ismétlődő motívumok, a párhuzamok és sokszorozódások biztos felismerése után válik – folyamatos nyolcszorozódása ellenére is – igazán eggyé. Ezért érdemes a regény befejeztével újraolvasni az első nyolc fejezetet. A második és harmadik rész ismeretében ugyanis a történet elejének üres kijelentései sajátos jelentéstartalmakkal töltődnek fel, ez pedig jelentősen kitágítja a szöveg értelmezési kereteit, és nem melleleg számottevően növeli a könyv élvezeti fokát.

Az újraolvasást egyébként az utolsó bekezdésben maga a regény ajánlja az olvasónak, és végül az első fejezet első mondatával zárja le a szöveget: „Könyvtáros vagyok.” E trükknek köszönhetően a *Nyolcasok* képes felszámolni saját hézagait: a regény végtelenített szövegfolyammá alakul át, s bár ez a magyar irodalomban a *Sátántangó* megjelenése óta nem egészen új keletű megoldás, Farkas Balázs eléri vele a kívánt hatást.

Humorával, ötletességével, egyszerű nyelvezetével és minden mesterkéltséget mellőző lazaságával tehát a *Nyolcasok* kellemes élmény az olvasóknak és egy kicsit ugyan göröngyös, de szilárd rajtkő Farkas Balázsnak.